

 Artikkelit

Rakastamisen vaikeudesta: Internet, maahanmuutto-keskustelu ja tunteet

Artikkelissa tarkastellaan *Jos Rakastat* -elokuvan herättämää keskustelua internetin YouTube-sivustolla sekä maahanmuuttoa vastustavalla *Hommaforumilla*. Monikulttuurisuutta, rotua ja rasismia käsittelevät internetkeskustelut kytkeytyvät Suomessa käytävään ajankohtaiseen maahanmuutto-keskusteluun. Tapaus ilmentää mediakulttuurin intermediaalista kiertoa ja keskustelukulttuurin uusia paikkoja. Artikkelissa tarkastellaan Sara Ahmedin kirjoituksiin nojautuen erityisesti sitä, millaisia tunteita keskustelusta on luettavissa; miten tunteita esitetään ja miten tunteet kytkeytyvät tiettyihin teemoihin ja kulttuuriseen kontekstiin. Tutkimus kertoo muuttoliikkeen ja muuttuvan maailman herättämistä peloista ja ennen kaikkea siitä, miten rotu-ajattelu on yhteydessä näihin pelkoihin. Keskustelut tuovat esiin myös maahanmuuttokysymyksen sukupuolittuneisuuden: muutoksen uhkakuvia esittävät ennen kaikkea miehiksi identifioituvat keskustelijat, joiden silmissä monikulttuurisuutta kannattavat naiset rapauttavat (ideali-soitua) suomalaista kulttuuria.

AVAINSANAT: maahanmuutto, elokuva, verkkokeskustelu

Tammikuussa 2010 sai ensi-iltansa Neil Hardwickin ohjaama musikaali *Jos Rakastat*. Elokuva kertoo nuoren valkoihoisen, varakkaan perheen tytön ja tummaihoisen maahanmuuttajaperheen pojan rakkaustarinan. Tarkastelen tässä artikkelissa *Jos Rakastat* -elokuvan herättämää keskustelua¹. Pian ensi-illan jälkeen, 12.1.2010, *Ilta-lehti* julkaisi aukeaman jutun otsikolla ”Rasistinen kohu!”. Juttu käsiteli *YouTubessa* sekä *Suomiz4* – keskustelupalstalla virinnyttä keskustelua elokuvan asetelmasta, rakkaussuhteesta valkoihoisen tytön ja tummaihoisen pojan välillä. Elokuva keskusteltiin myös ”maahanmuuttokriittisellä” *Hommaforumilla*. Elokuva käsittelevissä verkkokeskusteluissa puhutaan erityisesti maahanmuutosta, rodusta ja rasismista. Keskustelut sisältävät uuden median keskustelukulttuurin tapaan sekä poukkoilevaa huutelua että huolellista argumentaatiota ja niistä piirtyä esiin tunteiden kirjo innostuksesta inhoon. Tässä artikkelissa pohdin erityisesti millaisia tunteita elokuvaa käsittelevästä keskustelusta on luettavissa ja kuinka nämä tunteet kytkeytyvät yhteiskunnallisiin kysymyksiin sekä käynnissä olevaan maahanmuuttokeskusteluun.

Selvitän ensinnäkin sitä, miten tunteita esitetään keskusteluissa. Toiseksi tutkin keskustelujen teemoja ja niihin kytkeytyviä tunteita. Tarkastelen tunteita rakennettuina esityksinä ja nojaudun Sara Ahmedin näkemykseen tunteista sosiaalisesti konstruoituina. Ymmärrän tunteet sosiaalisesti rakentuvina ja opittuina. Tunteissa aktivoituvat historialliset ja kulttuuriset tarinat ja näihin liittyvät erilaiset assosiaatiot. Näin ollen analysoin keskustelusta erilaisiin teemoihin kytkeytyviä tunteita osana tällaista kulttuurista kontekstia.

Olen valinnut tarkasteltavakseni internet-keskustelut osin siksi, että haluan nostaa esiin ”intimisoituneen” (Berlant 2009) tai yksityistyneen (Youngs 2009) julkisuuden vaikutukset poliittiseen kulttuuriin. Internetsivustoilla käytävät keskustelut ovat yhteydessä poliittiseen ilmapiiriin laajemminkin: tunteet, joita keskusteluista välittyy, kulkeutuvat myös valtamedian sivuille ja poliittisiin puheenvuoroihin. Maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen nihkeästi suhtautuvien Perussuomalaisten kannatus on vahvassa nousussa ja näin ollen maahanmuuttoon liittyvä keskustelu ja siihen kytkeytyvät tunteet ovat varsin ajankohtaisia. Maahanmuuttokeskustelu ei ole edelleenkaan laimenemassa, sillä eduskuntavaaleista 2011 on ennustettu ”maahanmuuttovaaleja”.

Tunteiden politiikka

Brittiläinen kulttuurintutkija Sara Ahmed (2004; 2000) on teoretisoinut tunteiden politiikkaa ja kulttuurista rakentumista. Ahmedin ajattelu nojautuu käsitykseen tunteista kulttuurisesti rakentuneina ja tässä hän liittyy tunteita tutkineiden antropologien, kuten Catherine Lutzin ja Lila Abu-Lughodin (1990), Geoffrey Whiten (1993) ja Michelle Rosaldon (1984) joukkoon. Tunteet ymmärretään sosiaalisiksi muodoksi pikemminkin kuin yksityiseksi itseilmaisuksi. Ahmed ei kuitenkaan tue ajatusta tunteista yksinkertaisesti ulkopuolelta tuotuina, puhtaasti sosiaalisesti rakentuneina. Tämä ”ulkoa sisään” -malli on Ahmedin mukaan ongelmallinen, koska sekin olettaa tunteiden olevan jotain, joka meillä on. Sen sijaan Ahmed esittää, että tunteet tuottavat ne rajat, jotka määrittelevät sisä- ja ulkopuolta. Tunteissa ei ole kyse siitä, että sisäinen tulee ulos tai ulkoinen sisään, vaan tunne tuottaa, ilmentää ja hämmentää sisäisen ja ulkoisen eroa. Ahmed siis sijoittaa tunteet subjektin ja objektin kohtaamiseen. Tässä kohtaamisessa aktivoituvat historialliset ja kulttuuriset tarinat, teemat ja assosiaatiot – jotka siis ovat tunteissa mukana.

Tarkastelussaan Ahmed on keskittynyt varsin synkkiin tunteisiin: pelkoon, vihaan, häpeään ja inhoon. Silloinkin, kun Ahmed tarkastelee rakkautta, hän analysoi sitä rinnakkaisena näille negatiivisille tunteille – samankaltaisia vaikutuksia mahdollistavana. Tähän vaikuttanee se, että Ahmed tarkastelee tunteita nimenomaan maahanmuuton, etnisyyden ja monikulttuurisuuden kontekstissa diskursseista, jotka nousevat yhteiskunnallisista ja poliittisista konflikteista.

Samojen teemojen ympärillä on pohdittu myötätunnon rakentumista, säälin politiikkaa ja kaukaista kärsimystä (Silverstone 2002; Chouliaraki 2006; Boltanski

1999; Sontag 2003). Pakolaisuuden, kriisien ja katastrofien tarkastelussa pohditaan median keinoja herättää myötätuntoa ja ymmärrystä yli etäisyyksien ja toistaisen uutisvirran. Tunteiden herättämisessä läheisyyden ja etäisyyden (*proximity–distance*) akseli nähdään tärkeäksi, mutta ei kuitenkaan siten, että läheisyys (esimerkiksi identifiikaation kautta) tuottaisi automaattisesti empatiaa ja etäisyys puolestaan välinpitämättömyyttä (Chouliaraki 2006). Läheisyys (esimerkiksi kärsimys lähellä) voi yhtä hyvin tuottaa pelkoa kuin etäisyys (kärsimys kaukana) myötätuntoa ja auttamisen halua. Se, kuinka kärsimyksestä kerrotaan, millaisiin tarinoihin se assosioituu ja miten läheisyys ja etäisyys tässä asemoituvat, onkin oleellista sen suhteen kuinka kärsimykseen suhtaudutaan. Läheisyyden ja etäisyyden ulottuvuus on läsnä myös Ahmedin ajattelussa tunteiden ja erilaisten kehojen kohtaamisessa: lähelle tuleva erilaisuus voi synnyttää pelkoa.

Käyn seuraavassa lyhyesti läpi Ahmedin ajatuksia erityisesti pelon affektiivisesta politiikasta, jota tarkastelen suhteessa tilan ja paikan teoretisointeihin. Pelkoa ei ajatella sisäiseksi, yksittäiseksi tunteeksi vaan se ymmärretään yhteydessä sosiaalisten tilojen ja rajojen järjestymiseen. Näin ollen pelko määrittelee ruumiita ja niiden liikkumavapautta monin eri tavoin. Ahmedin mukaan pelko operoi kansakuntiin kohdistuvien uhkakertomusten tasolla. Tähän liittyen mielenkiintoista on rappeutumisen, rapautumisen ja hajoamisen pelko, joka tulee assosioiduksi enemmän joihinkin ruumiisiin kuin joihinkin toisiin. Tähän rapautumiseen liittyy näkemys arvojen muutoksesta tai pois kääntymisestä kansakunnan sisällä. Näin ollen erilaiset ”rajalla” olevat identiteetit ja toiminnat tulkitaan rapautumisen tuottajina.

Kohtaaminen on yksi keskeinen näkökulma Ahmedin ajattelussa. Tätä hän tarkastelee myös teoksessaan *Strange Encounters* (2000) pohtien nimenomaan, mitä vieraan kohtaaminen, toisen lähelle tuleminen, saa aikaan; miten se muuttaa meitä. Ahmed pohtii erityisesti kohtaamisen ruumiillista ulottuvuutta, eli sitä, kuinka tieto ja tunteet eletään ruumiissa, joiden kautta ja välille eroa tuotetaan. Ahmed näkee, että tunteisiin yleisemminkin sisältyy tulkintaa tietynlaisesta avoimuudesta, eli tiloista, joissa ”maailmat kohtaavat ja vuotavat toisiinsa.” Pelon tunteeseen liittyy ajatus tämänkaltaisten avautumisten vaarallisuudesta. Tässä suhteessa Ahmedin ajatus lähestyy Doreen Massey (1994) erottelua paikasta progressiivisena ja ei-progressiivisena. Massey argumentoi sellaisen paikka-käsityksen puolesta, joka ymmärtäisi paikan eteenpäin suuntautuvana ja jatkuvasti muuttuvana (Massey 1994, 146–156). Tällainen paikka ei käpertyisi itseensä eikä sen tarvitsisi olla jatkuvasti puolustuskannalla. Silloin, kun ymmärrys paikasta liittyy korostetusti sisäänpäin kääntyneeseen historiaan ja alkuperään, kaikenlaiset muutokset näyttäytyvät väistämättä uhkana ja epäpuhtautena – tuottaen pelkoa. Paikan rajat ovat tällöin vahvat ja tuottavat jyrkän jaon ulko- ja sisäpuoleen. Rajojen ylittäminen on myös vaikeaa ja vaarallista, sillä ylitys sisältää mahdollisuuden menetykseen ja hajoamiseen. Massey muistuttaa, etteivät uhkat sijaitse ainoastaan materiaalisessa maailmassa vaan niitä luodaan myös virtuaalisessa ja symbolisessa mediamaailmassa. Jos paikka taas ymmärretään avoimeksi tilaksi, joka sisältää yhteyksiä ympäröivään maailmaan ja on sisäisesti moninainen, muutokset eivät näyttäyty uhkaavina eivätkä ne merkitse

hajoamista, kadotusta tai menetystä. (Emt., 155). Mikko Lehtonen (2004) on muotoillut saman ajatuksen hieman toisin käyttäen säiliö- ja suhdekimppu-metaforia. Lehtosen mukaan kansakunta säiliömäisenä merkitsee ajatusta erillisestä, autonomisesta yksiköstä. Suhdekimppu puolestaan viittaa identiteettiin joka on ”erilaisten tapahtumapaikkojen välisten suhteiden kaiken aikaa muuttuva yhteenniveltymä.” (Lehtonen 2004, 13.)

Ahmedin teoretisointi pelon politiikasta on osuvaa ja hyvin sovellettavissa siihen keskusteluun, jota maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta tällä hetkellä käydään Euroopassa. Ahmedin lähestymistapa on vahvan teoreettinen eikä hän kiinnitä näkökulmaansa erityisesti mediaan. Näen kuitenkin, että Ahmedin ajattelulla on paljon annettavaa myös mediatutkimukselle, jossa tunteiden tarkastelu on keskittynyt viime vuosina pääosin populaarikulttuurin, kriisien ja yleisötutkimuksen piiriin (ks. Koivunen 2008).²

Maahanmuuttokeskustelu Suomessa

Suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa kuuluu erilaisia varoituksen ääniä, jotka ennakoivat ongelmista, joita muuttoliike tuo tullessaan. Keskustelua sävyttävät erilaiset tunteet, joita voi tarkastella Ahmedin (2004) tunteiden politiikan näkökulmasta.

Suomalainen maahanmuuttokeskustelu kiihtyi erityisesti vuoden 2008 kunnallisvaalien yhteydessä, jolloin populistinen puolue Perussuomalaiset saavutti menestystä vaaleissa maahanmuuttovastaisella ohjelmallaan. Yksi Perussuomalaisia lähellä olevien ”maahanmuuttokriitikoiden” argumenteista liittyi maahanmuuttokeskustelun oletettuun itesesensuuriin. Kriitikoiden mukaan Suomessa ei saa puhua maahanmuuton ongelmista. Tämän väittämän voi tulkita siten, että nimenomaan maahanmuuton vastustamista ei ole saanut ilmaista, vaan maahanmuutosta on täytynyt puhua hyväksyvässä hengessä. Käytännössä julkisuus on kuitenkin käsitellyt maahanmuuttoa pääasiassa ongelmana, mutta maahanmuutosta ovat puhuneet lähinnä viranomaiset – ja näkökulma on ollut hallinnollinen (ks. Keskinen ym. 2009; Horsti 2005; Raittila 2004). Myös tutkimus on käsitellyt maahanmuuton ja monikulttuurisen yhteiskunnan ongelmia, mutta tämä on jäänyt vähemmälle huomiolle julkisessa keskustelussa (Keskinen ym. 2009). Julkisuudessa ei ole myöskään innokkaasti keskusteltu rasismista tai maahanmuuton kotoutumisprosessien ongelmista (Rastas 2009; Raittila 2009). Tässä mielessä monet maahanmuuttoon liittyvät ruohonjuuritason kysymykset ovat jääneet julkisuudessa käsittelemättä, mitä kritisoiivat myös maahanmuuttajat (ks. Aden 2009; Raittila 2009).

Internetin keskustelupalstoilla on suurelta osin nimimerkkien turvin esitetty jyrkkiä näkemyksiä maahanmuutosta. Yksi Internetin kuuluvimmista äänistä on ollut Jussi Halla-aho, jonka blogi, *Scripta – kirjoituksia uppoavasta lännestä*, on saavuttanut provokatiivisuudellaan julkisuutta. Halla-aho sai syyskuussa 2009 tuomion uskonrauhan rikkomisesta kirjoituksesta, jossa islam liitettiin pedofiliaan. Halla-ahon blo-

gin ympärille kerääntyneestä keskustelusta synnyttiin internetiin keskustelusivusto *Hommaforum* joulukuussa 2008. Keskustelun koveneminen ja Perussuomalaisten suosion kasvu ovat heijastuneet puolueiden tiukentuneissa maahanmuutto-ohjelmissa ja poliittisen ilmapiirin kääntymisessä suvaitsevaisuutta korostavasta varaukselliseen.

Kuten todettu, maahanmuuttokeskustelua on käyty kiivaimmin juuri internetissä (Simola 2008). Internetin kasvava merkitys ihmisten arjessa haastaa perinteistä mediaa yksittäisten ihmisten saadessa äänensä kuuluville entistä paremmin. Tätä on pidetty osana internetin demokratisoivaa ulottuvuutta (Youngs 2009; Cunningham 2001). Samalla on kuitenkin herännyt huoli erilaisten demokratian vastaisten yhteisöjen ja vihasivustojen lisääntymisestä internetissä (Cammaerts 2009; Nikunen 2010). Toisin sanoen, kaikki lisääntyvät äänet julkisuudessa eivät ole aina edistyskellisiä. Maahanmuuttokeskustelulle leimallista on ollut myös pyrkimys kieltää tunteet: maahanmuutosta puhutaan avoimesti, mutta ”kriittisesti”. Kriitikko-sanan omaksuminen on ollut poliittinen veto, jolla maahanmuuttoa vastustavien ryhmittymä on pyrkinyt profiloitumaan analyttiseksi ja arvostetuksi keskustelukumppaniksi. Keskinen ym. (2009) huomauttavat kuitenkin, että tässä kontekstissa kriittisyys vesittyi: se on otettu kapealaiseen ja uhkakuvia lietsovaan käyttöön. Kriittisyys, joka viittaa arvioivaan ja perusteltuun lähestymistapaan, ei näin ollen ole osuva käsite ryhmittymälle, jonka lähtökohdiana on vastustaa maahanmuuttoa (emt.). Kriittisyydellä tuotetaan myös vastakohtaa tunteille ja tunteenomaisuudelle. Väitän kuitenkin, että ”kriittisenkin” position takana voi olla tunteiden politiikkaa.

***Jos Rakastat* -tapaus**

Artikkelin aineistona on Neil Hardwickin ohjaaman *Jos Rakastat*-elokuvan herättämä keskustelu internetin *YouTube*- ja *Hommaforum*-sivustoilla. Tarkastelussa on mukana 261 *YouTube*-sivustolle kirjoitettua kommenttia sekä 93 *Hommaforumin* viestiä. Valitsin kyseisen aineiston tarkasteltavaksi, koska se kytkeytyy Suomessa käytävään ajankohtaiseen maahanmuuttokeskusteluun aihepiirinsä puolesta. Tapaus ilmentää myös erityisellä tavalla mediakulttuurin intermediaalista (Lehtonen 2001, 85–100; Nikunen 2007) kiertoa. Elokuvan merkitykset eivät pysähdy elokuvateatterin seinien sisälle vaan niitä käsitellään internetissä, mistä ne nousevat valtamedian otsikoihin, kimmoten taas uudelleen kehystettyinä internetsivustoille. *YouTuben* keskustelu käynnistyi ensin elokuvaa koskevan trailerin yhteyteen, mistä se nousi *Iltalehden* otsikoihin. *Iltalehden* uutista puolestaan kommentoitiin *Hommaforumilla*. Näin ollen artikkeliin on valikoitu tapauksen kannalta keskeiset puheareenat. Edellä mainitut keskustelupalstat ilmentävät myös mediateknologian siivittämää julkisuuden individualisoitumista: entistä useammat voivat ilmaista näkemyksensä julkisuudessa entistä laajemmalle yleisölle.

Olen aluksi tarkastellut keskusteluja kokonaisuuksina ja analysoinut, kuinka tunteita teksteissä ilmaistaan kielellisin keinoin ja erilaisin merkein. Tällä pyrin hahmottelemaan keskustelujen yleissävyä. Kielellisiä keinoja ovat esimerkiksi ilmiön nimeäminen vastenmieliseksi, ällöttäväksi tai ihanaksi. Myös erilaiset merkit ovat keskeisiä tun-

teiden ilmaisijoita: tällaisia ovat esimerkiksi isojen kirjaimien käyttäminen (EI, POIS) ja huutomerkki. Merkkien käyttäminen kertoo siitä, millaisella intensiteetillä keskustelua käydään. Tätä olen kuvannut välittömyyden ja etäisyyden akselilla. Voimakkaita tunteita representoiva keskustelu on tunnelmaltaan tiivis ja sitä luonnehtii välittömyys, kun taas tunteita niukasti representoiva keskustelu on tunnelmaltaan viileä ja etäinen. Tämän jälkeen olen eritellyt aineistosta erilaisia temaattisia aihealueita. Näitä eri teemoja tarkastellessani olen analysoinut sitä, millaisiin tunteisiin nämä puheenvuorot kytkeytyvät ja millaisia tunteita ne ilmentävät. Tunteiden tulkintaa viitoittavat erilaiset sanavalinnat, painotukset ja viittaussuhteet. Näin ollen tunteita luetaan käsillä olevista teksteistä ja tunteet ymmärretään tässä rakennetuiksi ja esitetyiksi. En yritä väittää, että pääsisin ”aitojen ” tunteiden äärelle. Tämä ei ole relevanttia kysymyksenasetteluni kannalta, sillä se, miten tunteita esitetään ja miten ne tuodaan julkisuuteen, vaikuttaa myös siihen, miten ne ymmärretään ja millaisia vaikutuksia niillä on. Oleellista on teemoihin kytkeytyvien tunteiden hahmottaminen osana ympäröivään maailmaan liittyviä käsityksiä esimerkiksi kulttuurin pysyvyydestä tai rodun merkityksestä.

Jos Rakastat -elokuva on suomalaisten pop-kappaleiden ympärille rakennettu musiikaali. Se kertoo rikkaan tytön, Adan (Elli Vallinoja) ja maahanmuuttajapojan, Tonin (Chike Ohanwe), rakkaustarinan. Ada on kiireisen ministeri-isänsä kasvattama hemmoteltu tytär, joka erään ravintolaillan päätteeksi lähtee päihtyneenä ajamaan autoa päätyen kolariin. Onnettomuudessa loukkaantuu vakavasti vanhempi nigerialaistustainen mieshenkilö. Tyttö menettää onnettomuudessa muistinsa ja rakastuu menehtyneen miehen poikaan. Tyttö salaa osuutensa onnettomuuteen, mikä rakentaa elokuvan juonen keskeisen jännitteen. Elokuvan kerronta noudattelee rakennetta, jossa musiikki toimii diegeettisesti ja vie tarinaa eteenpäin. *Jos Rakastat* soveltaa *Mamma Mia!* -musikaalin tavoin tunnettuja, tässä tapauksessa suomalaisia, pop-kappaleita musiikkinumeroissa. Elokuva käsittelee vaalean suomalaissyntyisen ja tumman maahanmuuttajataustaisen päähenkilön välistä eroa, mutta tätä keskeisempi ero kerronnan tasolla on luokka-asetelma rikkaan esikaupungin ja köyhän lähiön välillä. Näiden erilaisten maailmojen kohtaaminen on elokuvan perusjuonne. Maahanmuuttajuutta ei elokuvassa erityisesti käsitellä, vaan se avautuu juuri luokka-asetelman kautta. Maahanmuuttajuus on elokuvassa alleviivaamattomasti perheen arkea, lähiöelämää ja monikulttuurisia ystäväpiirejä. Kantasuomalaisuus paikantuu elokuvassa monipuolisemmin sekä päähenkilön yläluokkaiseen elämäntyyliin että hänen boheemin tätinsä kerrostaloelämään.

Elokuviin ja tv-sarjoihin kirjoitetut tunteet ilmentävät usein kerronnallista keinoa yhdistää ja ylittää luokkaa, sukupuolta ja etnisyyttä koskevia eroja (Gorton 2008). Tarinassa tunteet mahdollistavat muutoksen ja antavat opetuksen aitoudesta, kosketuksesta. Myös *Jos Rakastat* -elokuvassa Ada ja Toni ylittävät tunteidensa voimalla kaikki ne erot, joita heidän kulttuurinen ja sosiaalinen taustansa on tuottanut. Tunteet valkokankaalla kutsuvat myös yleisöä refleктоimaan omia tunteitaan, samastumaan henkilöihämoihin ja näin ylittämään kuilut erojen välillä. Näin ei kuitenkaan aina käy. Kun elokuvan kerronta tuottaa tunteissa kitkaa, ristiriitaa ja myllerrystä, on tunteita

työstettävä. Kristyn Gortonin (2008) mukaan televisiotuotannossa erilaiset seuranta-jaksot voivat toimia juuri tunteiden ylijäämän käsittelijöinä. *Jos Rakastat* -elokuvan kohdalla internetin keskustelupalstat näyttävät purkavan niitä tunteita ja ajatuksia, joita elokuva on herättänyt.

Riitaisa YouTube

YouTubessa elokuvaa koskevaa keskustelua käydään elokuvatrailerin yhteydessä olevalla keskustelupalstalla. Keskusteluun on osallistunut (23.8.2010 mennessä) 136 nimi-merkkiä yhteensä 261 kommentilla. Kommenteista vain noin kymmenen koskee itse elokuvaa. Muut viestit käsittelevät yleisemmin ihonväriä, rotua, maahanmuuttoa, monikulttuurisuutta ja rasismia. Keskustelua käydään sekä suomeksi että englanniksi ja ainakin yksi keskustelijoista esittäytyy kanadalaiseksi. *YouTube*-keskusteluille on ominaista värikäs kieli ja tunteiden ilmaiseminen kirosanoin ja huutomerkkein. Keskustelijat osoittavat viestinsä suoraan toisilleen nimimerkeillä. Näin viestiketjuun muodostuu useita vuoropuheluja. Keskustelun kiihkeydestä johtuen merkittävä osa viesteistä on ilmoitettu sopimattomiksi, jonka seurauksena ne on piilotettu tai poistettu kokonaan.

Kiistelevän keskustelun keskellä on myös viestejä, joissa ylistetään elokuvaa ”ihanaaksi” tai kysellään tietyn laulun esittäjän nimeä. Tämä tekee keskustelusta varsin poukkoilevaa. Kesken kiihkeän riidan saattaa keskusteluketjuun ilmestyä viesti, joka ei kommentoi sen ympärillä käytävää keskustelua lainkaan. Verkkokeskusteluiden tarkastelussa on muistettava, ettei niitä tule tulkita suoraan todellisuutta ilmentävinä vaan sitä rakentavina esityksinä. Todellisuuden ja sen ylittämisen mahdollisuudet ovatkin olleet yksi keskeinen teema internettutkimuksessa (Mitchell 1995; Turkle 1995; myös Paasonen 2003). Vielä 1990-luvulla korostettiin mahdollisuutta leikitellä identiteetillä ja ylittää materiaalisen maailman rajoja verkossa. Sittemmin tutkimus on tuonut esiin virtuaalisen ja materiaalisen maailman yhteyksiä ja sitä, kuinka materiaalinen maailma eri tavoin määrittää osallistumisen käytäntöjä ja sisältöjä virtuaalissa maailmassa (Morley 2000, 186–196; Moores 2004; Lasen & Gomez-Cruz 2009; Mandaville 2003; Nikunen 2010).

Identiteetillä leikittely ja hämäys eivät aina ole keskeisin ulottuvuus verkkokeskusteluissa ja verkkoyhteisöt ovat tässä suhteessa varsin erilaisia. Esimerkiksi pienissä faniyhteisöissä salailu ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista toimintaan liittyvän tavaravaihdon ja kokoontumisten vuoksi (Nikunen 2005, 120–143; 2008). Käsiteltäessä arkaluontoisia kysymyksiä esimerkiksi seksuaalisuudesta tai uskonnosta on identiteetin salaaminen tärkeää (Mandaville 2003). Monet rajatut keskustelualueet ja pienet verkkoyhteisöt rakentuvat toisia tukevan ja kannustavan puhettavan varaan, kun taas provokatiiviset, hännäyvät ja leikittelevät puheenvuorot ovat tyypillisiä useille yleisille verkkokeskusteluille (Cooks ym. 2002). *YouTuben* keskustelusta voi tunnistaa tällaisen provokatiivisen ulottuvuuden: kansakeskustelijoita ei myötällä – pikemminkin päinvastoin.

YouTube on keskustelualue, jonne on helppo saapua ja josta on helppo poistua. Näin ollen keskustelijoiden sitoutumisaste ei välttämättä ole korkea ja identiteetillä leikkittely, provosointi ja härnäys voi olla yleistä. Tosin osa keskustelijoista on rakentanut itselleen profiilin (irvailten tai tosissaan), jolle kerätään tilaajia ja tätä kautta saadaan mainetta. Profiilin kannalta ei siis ole samantekevää millaisia puheenvuoroja verkossa tulee esittäneeksi – ne ovat kaikki osa oman profiilin julkisuuskuva (vrt. Hautakangas 2008). Hyvin usein aineistossani *YouTuben* keskustelijat ottavat toisensa todesta, toisin sanoen olettavat kommenttien kertovan keskustelijoiden aidoista mielipiteistä. Yleissävyltään *YouTube*-keskustelu on tunteiden kyllästävä ja sitä luonnehtii välittömyys: viesteihin vastataan nopeasti, usein huutomerkein.

YouTuben keskustelusta nousi esiin kuusi teemaa: elokuvapuhe, monikulttuurinen suhde, rotuajattelu, monikulttuurisuus, Afrikan uhka ja rasmin vastustus. Teemat ovat usein limittäisiä ja yksittäinen puheenvuoro voi kytkeytyä useisiin eri teemoihin. Tyypillisesti elokuvapuhe ja monikulttuurisuuden teema kietoutuvat yhteen, mutta myös monikulttuurinen suhde, rotuajattelu ja Afrikan uhka liittyvät läheisesti toisiinsa. *Elokuvapuheen* teema käsittelee ja arvioi itse elokuvaa. Puheenvuorot ovat usein lyhyitä kommentteja, kuten: ”Kaikkien aikojen paras suomalainen elokuva!”). Elokuvapuheen teemaan kietoutuu toinen teema, *monikulttuurisuus*. Näissä puheenvuoroissa pohditaan elokuvaa nimenomaan osana monikulttuurista politiikkaa. Esimerkiksi nimimerkki NordSkinin viestissä elokuva on ”köyhää monikulttuuristen ja roturutsaajien propagandaa.” Viesteissä elokuvaa luetaan nimenomaan monikulttuurisuuden näkökulmasta – se ei ole ensisijaisesti musikaali vaan pyrkimys ”pitää monikulttuurisuutta hengissä”. Monikulttuurisuudesta puhutaan kuitenkin myös sitä kannattaen. Puheenvuoroissa voidaan todeta esimerkiksi, että ”monikulttuurisuus on hyve, kapeakatseisuus pahe”.

Yksi hallitsevista teemoista on *rotuajattelun* teema, johon teemat *monikulttuurinen suhde* ja *Afrikan uhka* kietoutuvat. Rotuajattelua (Hall 1999, 160–222) ilmentävissä puheenvuoroissa tulkitaan, että ihmiset voidaan luokitella eri ryhmiin ulkonäön perusteella ja että nämä ryhmät ovat omanlaisiaan suhteessa temperamenttiin, taitoihin ja moraaliin. Rotuajattelussa, kuten Steve Fenton (2003, 19–20) sen määrittää, edellä mainitut ominaisuudet nähdään lisäksi periytyviksi. Oleellista tässä ajattelussa on, että ”rodut” nähdään hierarkkisesti järjestäytyneinä: yksi on toista parempi. Vaikka ihmisten jakautuminen geneettisesti erilaisiin rotuihin on pitkään kyseenalaistettu, ajatus rodusta elää yhä ja sitä toistetaan näissäkin keskusteluissa tiheään. Rotuajattelu ei siis merkitse ainoastaan rotujen erilaisuutta, vaan eriarvoisuutta, jota tuotetaan eri tavoin. Rodullistamiselle on tyypillistä muun muassa ei-valkoisen eksotisoiminen, erotisoiminen ja naurettavaksi tekeminen (Hall 1999, 193–209; Linke 1999; Hubinette & Tigervall 2011; Rossi 2003, 180–224). Monet kommentit ovat siis avoimen rasistisia, rakentuen väitteille ihmisryhmien eriarvoisuudesta ihonvärin perusteella.

Valkoihoisen naisen ja tummaihoisen miehen välistä suhdetta osa keskustelijoista luonnehtii vastenmieliseksi ja pitää elokuvaa ”vaarallisena propagandana”. Elokuvaa nähdään yrityksenä yllyttää suomalaisnaisia solmimaan suhteita muiden ”rotujen” kanssa ja näin heikentämään suomalaista geeniperimää. Kun keskustelijat pohti-

vat kauniin suomalaisnaisen juuria, viesteissä kiertyvät yhteen kauneuskäsitykset ja rotuoppi. Nimimerkki CrociatoAzzurro julistaa palstalla suomalaisen ja eurooppalaisen ”rodun” puhtautta:

*Without Finnish MEN there cannot be beautiful Finnish women.
Say NO to race-mixing. Finland for the Finns. Europe for Europeans.
(CrociatoAzzurro)*

*Ilman suomalaisia miehiä ei olisi kauniita suomalaisia naisia.
Sanokaa EI rotujen sekoittumiselle. Suomi suomalaisille. Eurooppa eurooppalaisille.
(Lainausten suomennokset. K.N.)*

Viesteissä käännetään ”rotujen sekoittuminen” monikulttuurisuuden ongelmaksi ja tulkitaan nimenomaan monikulttuurisia liittoja keinotekoisena jalostuksena, johon verrattuna suomalaisten keskinäinen parinvalinta näyttäytyy vapaana ja ”terveenä”. Puheenvuorossa kuuluu kaikuja suomalaisesta eugeniikasta, jonka lähtökohtana oli nimenomaan degeneroitumisen pelko. Rotuhygieniä nähtiin keinoksi taistella muun muassa rikollisuutta ja tylsämielisyyttä vastaan. Ruotsinkielisten keskuudessa kannettiin myös huolta ruotsinkielisen väestön vähenemisestä ja yritettiin edistää paremman väestöaineksen lisääntymistä. (Mattila 1999.) Keskustelu rodusta sisältää äärimmäisiä mielipiteitä, joissa viitataan valkoiseen valtaan ja uusnatsismiin. Esimerkiksi nimimerkin DrMengelez viesti on klikkaamalla luettavissa palstalta, vaikka se on ilmoitettu roskapostiksi:

*This movie is a total bullshit. Niggers in Finland - what can be more disgusting and repelling? Perhaps only white whores of those niggers. [...] It's time to purify our white nations from this junk.
(DrMengelez)*

Tämä elokuva on täyttä potaskaa. Neekereitä Suomessa – mikä voi olla vastenmielisempää ja ällöttävämpää? Ehkä vain noiden neekereiden valkoiset huorat [...] On aika puhdistaa valkoiset kansakuntamme tästä roskasta.

Nämä kannanotot ilmaisevat inhoa ja tulkintani mukaan myös pelkoa sitä muutosta kohtaan, jota kasvava muuttoliike tuo tullessaan. Tässä muutoksessa suomalainen kulttuuri on idealisoitu yhtenäiseksi, yhdenmukaiseksi ja valkoiseksi. Tätä valkoisuutta vasten asetetaan uhkaava ulkomaalaisten tummaihoisten joukko, jonka kulttuuri tulkitaan alempiarvoiseksi. Pelon taustalla on ennen kaikkea menettämisen ja kadottamisen pelko, mikä kytkeytyy ajatukseen kulttuurista suljettuna, staattisena – säiliönä (Lehtonen 2004; Massey 1994). Kulttuurille nähdään selkeät rajat, jotka sijaitsevat reunamilla – niiden ylittäminen, ulkopuolelta tuleva erilaisuus, on uhkaava. Kuitenkin uhkaa koetaan myös paikan sisältä, sillä suomalaisuus, josta sivustolla puhutaan, piirtyy kaikkea muuta kuin yhtenäisenä: siihen mahtuvat monikulttuurisuuden

kannattajat ja muut erilaiset identiteetit, jotka näyttävät uhkaavan tätä idealisoitua paikkaa. Yhtenäinen suomalaisuus näyttäytyykin yhtä aikaa nostalgisena ja utooppisena visiona.

Internetin vihasivustoja tutkineen Cynthia Cooperin (2004) mukaan vihapuhe kohdistuu usein juuri kokonaiseen ryhmään esimerkiksi etnisyyden/rodun, uskonnon tai seksuaalisen suuntautumisen mukaan. Anonyymi ja potentiaalisesti laajan yleisön tavoitettava internet on oivallinen alusta vihapuheelle. Vihapuheelle on tyypillistä kohteen demonisointi ja jonkin yksittäisen ulottuvuuden korostaminen. Cooperin mukaan homoseksuaalisuutta vastaan perustetuilla vihasivustoilla tyypillisesti keskitytään seksuaalisen aktin reposteluun ja kauhisteluun, jolloin homoseksuaalisuus tiivistyy tähän aktiin. *Jos Rakastat* -elokuvan keskusteluissa ihonväri näyttäytyy lähtökohtaisesti ja perustelemattomasti ongelmaksi. Tämä osoittaa rotu-ajattelun läpikotaisuuden: ihonväri itsessään riittää vihan perusteeksi. Osassa aineistoani tosin tumma ihonväri ja rikollisuus liitetään yhteen. Lisäksi maahanmuuttajia hierarkkisoidaan siten, että Somaliasta, Irakista ja Afganistanista tulleet määritellään "heikompileatuiksi." Myös muiden kulttuurien tavat, kuten järjestetyt avioliitot nähdään osana keinotekoista ja rapauttavaa kulttuuria.

Miksi ylipäänsä pitäisi hyväksyä se, että Suomi muutetaan joksikin vitun monietniseksi rodunjalostamoksi? Mistä ylipäänsä tulee käsitys suomalaisten sisäsiittoisuudesta? Suomessahan nimenomaan ei harrasteta sukulaisten välisiä avioliittoja ja Suomeen on aina virrannut uusia geenejä lännestä tai idästä. Sisäsiittoisia maita ovat muslimimaat, Afrikan maat, Intia yms. Siellä serkut naivat toisiaan ja avioliitot ovat järjestettyjä.
(silverback84)

Kannanotoissa kuuluu kolonialistinen näkemys muista kulttuureista alempiarvoisina (Mulinari ym. 2009). Oma kulttuuri asettuu näiden yläpuolelle, ikään kuin aitona ja vapaana kulttuurina. Tässä suhteessa kulttuuripuhe toistaa rotu-ajattelun logiikkaa.

Keskustelijoiden joukossa on nimimerkkejä kuten *NordicSkin* ja *Suomalia2100*. Nimimerkeillä performoidaan tiettyjä, esimerkiksi patriotismiin tai valkoiseen valtaan liittyviä ideologioita. Esimerkiksi *NordicSkin* kuvaa itseään näin: *I hate bolshevism, multiculturalism, zionism and imperialism, globalism and capitalism [vihaan bolshevismia, monikulttuurisuutta, siionismia ja imperialismia, globalisaatiota ja kapitalismia]*. Hän ilmoittaa tukevansa suomalaista vastarintaliikettä (www.patriootti.com) tunnuksestaan *Buy weapons – not booze (osta aseita, älä viinaa)*. *NordicSkinin* profiilin tilaajina ovat muun muassa nimimerkit *WhiteSupremacy*, hakaristitunnus esiintyvä *NationaSocialistUF* sekä *Whitearyanconquerer*. Kirjoittajien *YouTube*-videovalikoimat painottuvat ääriationalistiseen aineistoon.

Vaikka *YouTuben* puheenvuoroissa korostuvat maahanmuuttovastaiset ja vihamieliset kannanotot, suuri osa viesteistä myös puolustaa monikulttuurisuutta ja ottaa vahvasti kantaa rasismia vastaan. Nämä *rasismen vastustus* -teeman puheenvuorot eivät ole välttämättä rakentavasti muotoiltuja, vaan ne noudattavat palstan yleistä sävyä: muita keskustelijoita nimitellään varsin suorasukaisesti.

Ihan hävettää teidän rasistien ja muiden ihmiskaareiden takia. Tämä on elokuvan traileri ja porukka skitsoo täällä siitä kuinka hienot valkoiset kansat sekoittuvat tummaihoisiin. Mä en edelleenkään tajua mikä tekee valkoisesta rodusta niin saatanan ylivoimaisen hienon. Menkää nyt helvetti itteenne ja miettikää mitä sanotte kahdesti. (laskiaiskarpanen)

shut up peckerwood white trash cracker homo!! just cause you are afraid of good looking black men getting good looking finnish girls is kind of sad. i advise you to work harder, stop complaining, get a haircut , and do your thing. complaining wont get you a girl (mushoraus)

turpa kiinni Valkoisen roskaväen huumehomo!! Vain siksi että pelkää hyvännäköisten mustien miesten vievän hyvännäköiset suomalaisnaiset on aika surullista. Kehotan sinua: tee lujemmin töitä, lopeta valittaminen, mene parturiin, ja tee se mitä pitää. Valittaminen ei tuo sinulle naista.

Näille puheenvuoroille on leimallista suuttumus rasististen kommenttien esittämisestä kohtaan ja niissä esitetään vasta-argumentteja erityisesti rodullista ajattelua kohtaan. Toisaalta kommentteissa vastustetaan rasismia myös rodullisin perustein vetoamalla esimerkiksi sisäsiittoisuuden ongelmiin.

Keskusteluissa syntyy useamman viestin kiivaita väittelyketjuja kahden keskustelijan välille. Varsin monet puheenvuorot kuitenkin lähinnä päivittelevät: ”voi näitä rasisteja”, ”ihme rasisteja” ja ”hankkikaa elämä”. Näissä viesteissä sävy on hämmästelvä, kyllästynyt ja hivenen alentuva. Rasisti piirtyy viesteissä ahdasmieliseksi, yksinäiseksi reppanaksi, jonka asenteita selitetään muun muassa työpaikan tai työtöystävän menetyksellä. Keskustelijoiden oletuksena on, että rasistisia viestejä viljelevät keskustelijat ovat miespuolisia. Luokkakysymys nousee tässä esiin: rasistien oletetaan olevan työttömiä tai syrjäytyneitä – ei suinkaan korkeasti koulutettuja, menestyneitä miehiä.

Keskusteluun osallistuu myös kaksi aasialaistaustaiseksi identifioituvaa henkilöä. Nimimerkki *ShadowEnchantix2008* tuo keskusteluun omat kokemuksensa:

Ah, taas näitä joiden vuoksi olen joutunut kärsimään tässä rasistimaassa. Olen syntynyt Suomessa, äitini on suomalainen, isä aasialainen. Olen tietääkseni ihan tavallinen ihminen siitä huolimatta, että olen ”sekasikiö”. Jos jokin minussa on vikana niin rasistien turmeleva mielenterveyteni. Ei siinä mitä olen nyt vahvempi ihminen ja kestäen rasistijuntit. Onko sitten jatkuva sisäsiittoisuus hyvä asia?

Näin keskusteluun osallistuu oletetusti myös monikulttuurisen taustan omaavia keskustelijoita, jotka tuovat mukaan omat henkilökohtaiset kokemuksensa rasismista. *YouTuben* keskustelua voi pitää tässä mielessä avoimena: se ei rajaudu vain rasismia kannattavien keskusteluareenaksi, vaan mielipiteitä haastetaan. Keskustelua ei myöskään käydä yksinomaan kantasuomalaisiksi identifioituvien kesken.

YouTube-keskustelu on luonteeltaan kiivasta ja tiheää. Siinä kiistellään rotu-ajattelun puolesta ja vastaan, ja välillä vähän itse elokuvastakin. Tunteet ovat monenkirjavia: vihan, pelkojen ja suuttumuksen sävyttämässä keskustelussa on myös innostuneita, elokuvaa juhlistavia huudahduksia. Rotu-ajattelua käsittävät puheenvuorot taas rinnastuvat vihapuheeseen äärimmäisen tyrmäävässä sävyssään. Rotu-ajattelua ei edes liiemmin perustella, sitä julistetaan. Näiden kannanottojen takaa piirto esiin pelko muuttuvaa maailmaa kohtaan. Osa keskustelijoista kuitenkin haastaa ja kyseenalaistaa nämä pelot. Solidaariset puheenvuorot rasismia vastaan sisältävät puolestaan pelkoa kapea-alaisuutta ja ahdasmielisyyttä kohtaan – jollaisena rotupuheen tuottajien maailma heidän viesteissään määrittyy.

Hommaforumin yhteisyys

Jos Rakastat -elokuvasta käytiin keskustelua myös ”maahanmuuttokriittisellä” *Hommaforumilla*. Keskustelu sijoittui *Hommaforumin* uutishuoneen yhteyteen. Keskustelupalsta sisältää useita erilaisia keskustelualueita. Näistä suurin on ”tupa”, jossa käydään ajankohtaista keskustelua maahanmuutosta, mutta myös muista aiheista. ”Salonki” on keskustelualue, jossa puheenvuorot ovat pitempiä ja luentomaisia. Uutishuoneeseen kerätään nimensä mukaisesti ajankohtaisia uutisia eri välineistä ja keskustelu rakentuu näiden uutisten yhteyteen. Keskustelu *Jos Rakastat* -elokuvasta liittyy kahteen uutiseen. Näistä ensimmäinen on Yleisradion uutinen: ”Neil Hardwick: Suomi ei ole poikkeuksellisen rasistinen maa” (*YLE TV1* 12.1.2010) ja toinen *Iltalehden* jo mainittu ”Rasistinen kohu”. Myöhemmin keskustelussa viitataan myös Petja Savoilan kolumniin ”*Jos Rakastat* -elokuva herätti rasistit” (*Keskisuomalainen* 17.1.2010). Keskustelussa on kaikkiaan 93 viestiä. Mukana on nimimerkkien perusteella laskettuna 53 keskustelijaa, joista viisi esiintyy ainakin oletettavasti omalla nimellään. *Hommaforumissa* keskustelun sävy on maltillisempi kuin *YouTube*ssa. Viesteissä ei juuri kiroilla tai haukuta toisia. *Hommaforumin* keskustelussa ominaista onkin tunteita osoittavien merkkien (huutomerkki, hymiöt) puute. Tunteita ei ilmaista myöskään kielellisesti samassa mitakaavassa kuin *YouTube*-sivustolla. *Hommaforumin* keskustelun yleissävyä voisi luonnehtia etäiseksi ja viileäksi pikemminkin kuin välittömäksi ja kiihkeäksi.

Sen sijaan keskustelussa on jaetun yhteisymmärryksen tuntu. Käyttämällä sanoja kuten ”mokuttajat” tai ”suvikset”, keskustelijat tuottavat yhteistä kieltä ja samalla määrittelevät rajaa meihin ja muihin. ”Mokuttajilla” viitataan monikulttuurisuuden, ”suviksilla” suvaitsevaisuuden puolestapuhujiin. Rinnakkaisena terminä käytetään sukupuolisesti määrittynyttä ”kukkahattutätiä” (ks. Keskinen 2011). Myös viestien ironinen puhetapa tuottaa tunteen jaetusta ymmärryksestä ja yhteisestä tulkinnasta. Viestien kaksoismerkitys avautuu niille, jotka jakavat saman maailman ja osaavat tulkita viestien viittauksia ja sanastoa.

Hommaforumia voi pitää *YouTube*sa rajatumpana keskustelualueena. *Hommaforumin* keskustelut keskittyvät maahanmuuttokysymyksiin ja politiikkaan ja tätä kautta jo rajaavat osallistujia. *Hommaforumilla* keskustelijoiden profiilit kertovat osallistumisen

aktiivisuudesta ja näin rakentavat jäsenten julkisuuskuvaa foorumilla. Myös *Hommaforumin* viestit voivat sisältää provokatiivisia heittoja ja leikittelyä, eikä keskustelija voi palauttaa suoraan todellisuuteen tai tulkita autenttisine osoituksina keskustelijoiden tunteista. Ne eivät kuitenkaan ole yhdentekeviä tai todellisuuden ulkopuolisia, vaan mukana tuottamassa käsityksiä ympäröivästä maailmasta ja maahanmuuttokustelusta.

Hommaforumin keskustelusta nousee esiin monin osin samoja teemoja, hiukan erilaisin painotuksin, kuin *YouTubessa*. *Hommaforum* ei kuitenkaan sisällä *rasismin vastustus* -teemaa kuten *YouTube*. Uutena esiin nousee *manipuloinnin* teema. Vaikka keskustelu on sopuisaa, löytyy *Hommaforumiltakin* eriäviä mielipiteitä, tosin huomattavasti pienemmässä mittakaavassa kuin *YouTube* -keskusteluista. Yksittäisissä puheenvuoroissa esimerkiksi ihmetellään ihonväriin keskittyvää puhetta. *Monikulttuurisuuden* teema kietoutuu *Hommaforumillakin* elokuvapuheeseen ja määrittyy propagandaksi. *Jos Rakastat* -elokuvaa tulkitaan pääosin ”teennäisenä mokutuksena”. Monikulttuurisuus tulkitaan keskusteluissa ylipäätään keinotekoiseksi ja ikään kuin muualta tuoduksi, jota vasten aito ja oikea suomalaisuus asettuu. Näille keskusteluille on leimallista epäilyn tunne: elokuvan motiiveja epäillään siinä missä koko monikulttuurisuuden hanketta laajemminkin.

Hommaforumilla toistuu myös *rodullistava puhe*, joka kietoutuu yhteen *monikulttuurinen suhde* ja *Afrikan uhka* -teemojen kanssa. Pelko siitä, että afrikkalainen ”rotu” ajaa valkoisen suomalaisen ”rodun” yli, tulee ilmaistuksi useassa viestissä. Näissä viesteissä kirjoittajat saattavat irtisanoutua halusta määrällä muiden tekemisiä, mutta tästä huolimatta kokevat afrikkalaisen miehen ja suomalaisen naisen suhteen ”vastenmieliseksi”. Euroopan afrikkalaistuminen esitetään tieteellisenä faktana, jota siivitetään uhkaa korostavilla sanavalinnoilla, kuten tulva ja vyöry. Nämä sanavalinnat assosioivat maahanmuuton kontrollin menetykseen ja kaaokseen ja näin mobilisoivat pelkoa. Tällaiset kiertävät, toisteiset kuvastot maahanmuuttajien tulvasta ovat tehokkaita siksi, että niiltä puuttuu kiinteä viittauskohde. Kiertävä kuvasto kartuttaa näin affektiivista arvoa (Ahmed 2004, 47). Se on nopeasti tunnistettavissa ja aiheuttaa välittömiä reaktioita – vision vyörystä.

Tässä ollaan rotu-ajattelun ytimessä: afrikkalaisuus määritellään nimenomaan geeniperimänä, joka oletetaan suomalaista perimää heikommaksi. Keskustelussa kannetaan huolta muun muassa väestön älykkyydestä esittämällä lukuja afrikkalaisten heikoista älykkyydosamääristä. Samaan aikaan kun keskustelussa pohditaan rotujen sekoittumisen ongelmaa ja muiden kulttuurien alkeellisuutta, nousee mielenkiintoisella tavalla *monikulttuurisen suhteen* teemassa esiin toive kuvastoista, joissa nähtäisiin suomalaispojan ja tummaihoisen naisen rakkaustarina. Varsin iso osa viesteistä keskittyi pohtimaan sitä, miksei elokuvan asetelma voisi olla toisin päin.

Mustan miehen ja valkoisen naisen suhdetta pidetään yllä mediakuvaston avulla aivan selkeästi enemmän. Pääinvestaisia asetelmia löytyy todella vähän ja nimenomaan tietynlaisena outona kurioositeettina.

(Topelius)

Monikulttuurisista suhteista pääsee osallisiksi ainoastaan naisväestö. Muslimi piilottelee tytärtään suomalaisilta miehiltä, mutta se on kulttuurikysymys. Kun suomalainen tekee samaa, se on rasismia. Kyllä arvasit oikein. Kyse on "ne vie meidän naiset" -ilmioista.

(nimetönkeskustelija)

Tässä keskustelussa piirtyykin kuva monikulttuurisista suhteista suomalaisnaisten etuoikeutena, mikä on linjassa sukupuolisesti määrittyneen käsityksen kanssa mokuttajista kukkahattutäteinä. Näin keskustelusta piirtyvä kulttuurin rapautumisen pelko (Ahmed 2004) kohdistuu suoraan monikulttuurisuutta tukeviin valkoihoisiin naisiin – he ovat ikään kuin näitä rajalla olevia identiteettejä, jota pettävät, rapauttavat kulttuurinsa. Liekö kiinnostus tähän vasta-asetelmaan syntynyt siitä, että valtaosa *Hommaforumin* keskustelijoista on määritellyt itsensä mieheksi. *Hommaforumilla* sukupuolen ja luokan asetelmat poikkeavat *YouTuben* "reppanarasisteista" sikäli, että kommenteissa korostuu rationaalinen ja keskiluokkaisempi mieheys. Mieheksi esittäytyvät ovat keskustelun pääosassa ja johtavat sitä omilla argumenteillaan. Heidän näkemyksiään ei kyseenalaisteta samalla tavalla kuin *YouTubessa*. *Hommaforumin* keskustelussa on kuitenkin kaksi naiseksi esittäytyvää jäsentä, jotka molemmat puhuvat elokuvan puolesta ja moittivat keskustelua ihonväriin tarrautumisesta.

Siinä missä *YouTuben* elokuvapuhe sisälsi lähinnä lyhyitä kommentteja *Jos Rakastat* -elokuvasta, *Hommaforumin* elokuvapuhe sisältää ideointia omaan elokuvaan, jossa asetelma olisi päinvastainen kuin *Jos Rakastat* -elokuvassa.

Mutta mitä tapahtuu, kun vaalea suomalaispoika rakastuu muslimi- ja kunnia-kulttuurissa elävään tyttöön? Miten tytön miespuoliset sukulaiset suhtautuvat? Siinä vasta aineksia elokuvalle.

(tapio)

Palstalla viriää keskustelu oman elokuvan käsikirjoittamisesta päähenkilöinä suomalaispoika ja hunnutettu tyttö. Leikilliseen sävyyn pohditaan muun muassa naisten sukuelinten silpomista ja ompeleita, jälleen korostaen käsitystä toisesta kulttuurista barbaarisena. Humoristinen sävy liudentaa halventavuutta ja antaa ymmärtää, että kyse on vain huumorista. Huumori tietenkin rakentuu aina valtasuhteista, jolloin oleellista on se, kuka nauraa ja kenelle. Tässä naurun tai hymistelyn kohteena ovat toiset kulttuurit, erityisesti somalialaiset ja muslimit, joita luonnehditaan naisia alistaviksi, kapea-alaisiksi ja väkivaltaisiksi. Tässä mielessä leikillinen sävy tuo mieleen etnisyydellä pelaavat vitsit, jotka pyrkivät kiistämään rasistisuutensa, vaikka nojautuvatkin juuri siihen (Berglund & Ljuslinder 1999; Hubinette & Tigervall 2010). Kiinnostavaa tässä on se, että leikillinen sävy tuottaa myös fetisoivan otteen kulttuureihin ja niiden "kärsiviin" naisiin: keskustelu repostelee yksityiskohdilla muun muassa vaginan ompeleista. Tämä leikillisuus tuottaa kylmän ja tunteettoman sävyn teksteihin, sillä kärsimys näyttäytyy huvittavana ja sitä käytetään vain tukemaan käsitystä toisesta kulttuurista alempiarvoisena. Näin ollen kommentit eivät välitä naisten koh-

talosta eivätkä siksi ole empaattisia suhteessa ympärileikkauksen kaltaisiin kulttuurisiin käytäntöihin ja naisiin, joita nämä käytännöt koskevat. Samalla kun annetaan ymmärtää, että huolenaiheena on näiden kulttuurien epätasa-arvo, ei kulttuureissa eläviä naisia kohtaan osoiteta juuri minkäänlaista empatiaa. Tämä kaikki myös naamioidaan huumorin kontekstiin, jonka avulla syytökset halventavasta puheesta voidaan torjua.

Epäilyn ilmapiiri

Siinä missä *YouTuben* keskustelua leimasi kiihkeys, *Hommaforumille* on ominaista epäilyksen ilmapiiri. *YouTuben* keskusteluista poiketen *Hommaforumilla* nousee esiin manipulaation teema, jossa pohditaan *Iltalehden* uutisen todenperäisyyttä. Palstalla kyseenalaistetaan rasismien mahdollisuus. Keskustelussa arvellaan, että ”mokuttajat” olisivat ottaneet haltuunsa *suomi24.fi* -palstoja ja tuottaneet itse rasistisia viestejä – jotta tästä saataisiin aikaan kohu, jonka avulla voitaisiin osoittaa, että rasismia on olemassa. Nimimerkki *pelle12* kirjoittaa:

Suvikset ovat trollanneet joitakin nettipalstoja, jotta saisivat agendansa esille, koska tietävät että tabloidit tarttuvat asiaan. Tai sitten kyseessä on muutama kiljupäissään kirjoittava skini.

Kun rasismia epäillään tai se osoitetaan pieneksi ääri-ilmioiksi, sitä ei tarvitse ottaa vakavasti. Rasismien kiistäminen onkin yksi keskeinen piirre maahanmuutto-keskustelussa, ja myös sen ydinkysymyksiä (Rastas 2009; Keskinen ym. 2009). Pyrkinessään kiistämään rasismien *Hommaforumin* keskustelijat asettuvat myös mielellään *suomi24.fi* kaltaisten palstojen yläpuolelle, määritellen ne alkeellisiksi. Palstalla moititaan *suomi24.fi*- ja *Youtube*-keskustelijoita ”anonyymeiksi” – mitä on tosin valtaosa myös *Hommaforumin* keskustelijoista.

Jonkun elokuvan trailerin kommenttiosion youtubessa anonyymit huutelevat, sekä vielä sitten oikein suomi24:ssä! Ja tästä sitten tehdään kolumni? Jutut vähissä vai valtava moraalisäteilyntarve?
(Veli)

Petra Savoila käytti vanhentunutta mokukikkaa menemällä internetin roskatunkiolle (eli suomi24:n ynnä muihin) ammentamalla roskakommentteja, joilla leimataan taas suomimiehet punaniskarassistijunteiksi kokonaisuudessaan. Kyseisellä palstallahan törmää poikkeuksetta ketjussa kuin ketjussa ruokottomaan aivoripuliin. Onnea siitä hänelle.
(nimetönkeskustelija)

Hommaforumin keskustelijat asettavat näin muut keskustelualueet kyseenalaiseksi, olkoonkin, että niissä esitetään samankaltaisia argumentteja kuin *Hommaforu-*

millä. Näin rakennetaan kuvaa *Hommaforumista* palstana, jonka keskustelijat tietävät ja ymmärtävät muita paremmin, miten ja missä maahanmuutosta pitäisi puhua.

Taas on vessanseinän kirjoittelut otettu ja yleistetty kaikkiin kritiikoihin, tarkoituksena estää vallitsevan väestönsiirto- ja väestönmuokauspolitiikan arvostelu. [...] Tuntien joidenkin mokuttavien tuttujeni kieroudet ja olettaen, että heidän menetelmänsä ovat yleisemminkin käytössä, niin arvioisin, että reilusti useampi kuin joka kymmenes ns. "rasistinen" tms. kommentti jossain Suoliz4ssa on "väärän lipun" (false flag) huijaus, jolla valtapolitiikan tukijat pyrkivät tekemään kritiikoista olkiukkoja, joiden kimppuun on sitten helpompi käydä kritiikoiden itsensä sijasta.
(Pöllämistynyt)

Hommaforumin keskustelussa viljellään usein salaliittoteorioita ja niihin suhtaudutaan osin myös itseironisesti, viittauksilla foliohatuista. Keskustelupalstalla on vahva jatkuvan epäilyn tunnelma. Vaikka viestien sävy on useimmiten toisiaan tukevaa, niistä välittyy epäily ulkopuolisia, erityisesti viranomaisia ja mediaa kohtaan. Aineistossani toistuu ajatus, jonka mukaan jossain on jokin hallinnollinen taho (valvova isosisko), joka pyrkii määrittämään ja rajaamaan hommalaiisten ajattelua suhteessa monikulttuurisuuteen. Tähän liittyy myös väittämä siitä, ettei maahanmuutosta saa puhua suoraan.

Epäilyn taustalla on tulkintani mukaan pelkoa siitä, että maailma – ja ennen kaikkea Suomi – muuttuu. Epäilyn keskellä leikillisyys paljastaa lipsumisen ja hairahduksen hetkiä, jolloin se, mitä muuten on vaikea sanoa, voidaan sanoa huumorin kontekstissa. Muista kulttuureista puhutaan halveksuen, hieman naureskellen ja etäännyttäen ja aina voidaan vedota siihen, ettei näitä lausumia tule ottaa tosissaan.

Etäännyttävässä puheessa viljellään viittauksia ja kysymyksiä, joilla tuotetaan tunnelmaa jaetusta totuudesta. Lyhyet viittaukset, kuten "Mikä olisikaan totuus?", ilmentävät ajatusta jostain, mitä palstalle ei kirjoiteta, mutta jonka kaikki tietävät. Tämän kaltaiset puhuvat liittyvät usein toisiin kulttuureihin, erityisesti somalialaisiin tai muslimeihin (esim. viittaus islamiin vihauskontona). Näin viestien tapa viljellä avoimia viittauksia rikollisuuteen, fundamentalismiin, levottomuuksiin ja naisten alistamiseen tuottaa assosiaatioita väitteistä, joille ei tule todennusta. Kuitenkin nämä väitteet luovat vahvoja mielikuvia. Ne kiertävät keskusteluissa oletettuina totuuksina ja kiertäessään keräävät affektiivista arvoa.

Epäilyksiä ja vaikutusvaltaa

Elokuva voi kutsua yleisöä eri tavoin: se voi kutsua yleisöönsä identifioitumaan, samastumaan tarinan päähenkilöihin, heittäytymään mukaan ja ylittämään eroja. Se voi myös kutsua tuomitsemaan ja arvostelemaan esitystä (Gorton 2008). Yleisöt tietenkin reagoivat ja tulkitsevat elokuvia eri tavoin. *Hommaforumilla Jos Rakastat* -elokuva näyttäytyi pitkälti manipulaationa. Elokuvan nähtiin pyrkivän manipuloimaan katso-

jien tunteita ja herättämään halua monikulttuuriseen suhteeseen. Aineistoni keskustelijat eivät kuitenkaan heittäytyneet tarinaan, antaneet sen viedä, vaan aktiivisesti vastustivat eroja ylittävää rakkaustarinaa. Elokuvaa tulkittiin epäillen ja myös elokuvan vastaanottoa koskeva mediajulkisuus sai varautuneisuudesta osansa.

YouTube-keskustelu sisälsi pitkälti samoja piirteitä kuin *Hommaforum*. Keskustelun sävyissä oli kuitenkin selkeä ero: *Hommaforumissa* viestit olivat usein huolella muotoiltuja, ironisia ja leikitteleviä – tunteissa vähäisiä, jopa kylmiä, kun taas *YouTuben* viesteissä kuuluivat voimakkaat tunteet puolesta ja vastaan monikulttuuristen suhteiden. *YouTubessa* osallistuminen oli heittäytyvää ja se kutsuikin keskusteluun mielipiteitä laidasta laitaan. *Hommaforumin* keskustelut sen sijaan rakentuivat jonkinasteisen samanimielisyyden, ”maahanmuuttokriittisyyden” varaan. Tässä suhteessa näyttää siltä, että *Hommaforumin* keskustelut eivät houkuttele mukaan niitä, jotka ovat radikaalisti eri mieltä maahanmuutosta. Ne, jotka nyt rakentuvat *Hommaforumin* Toisiksi (monikulttuurisuuden kannattajat, muslimit, somalialaiset ja muut maahanmuuttajataustaiset) saattavat seurata keskustelua, mutta eivät osallistu siihen eivätkä tuo julki näkökulmiin, ainakaan tässä keskustelussa.

Rotuajattelun korostuminen voi olla yllättävää, mutta se kertoo siitä, millaisia ajatuksia elokuva voi tiettyssä kontekstissa herättää. Tässä tapauksessa monikulttuurinen suhde nosti esiin rotu-ajatteluun pohjautuvaa puhetta ja pelkoja. Samalla elokuva paljasti, kuinka syvällä tällaiset näkemykset yhä edelleen voivat olla. Toisaalta elokuva herätti innostusta ja mobilisoi rasismien vastaisia kannanottoja. Lukuisat ihmiset halusivat tuoda julki, etteivät he hyväksy rasismia ja he puhuivat äänekkäästi nousevaa populistista ilmapiiriä vastaan. Tässä mielessä kannatan Cynthia Cooperin (2004) näkemystä siitä, että tarvitsemme enemmän, emme vähemmän, puhetta, jos haluamme kamppailla vihapuheita vastaan.

Mikä merkitys *Jos Rakastat* -tapauksella on suomalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa? Keskustelujen yhteys politiikkaan voi näyttää heiveröiseltä, mutta itse asiassa ne vaikuttavat toistavan monia sellaisia teemoja ja pelkoja, jotka nousevat esiin suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa. Keskeisin näistä on pelko sitä muutosta kohtaan, jonka muuttoliike tuo tullessaan. Pelon taustalla on ajatus Suomesta ja Euroopasta idealisoituna, yhtenäisenä ja valkoisena paikkana, jonka muuttuminen merkitsee heikentymistä tai rapautumista. Tällainen pelon kulttuuri ei välttämättä lainkaan avarra ja edistä ”demokraattisia hahmotelmia”, vaan pikemminkin pakottaa sulkeutumaan ja eristää ihmiset toisistaan (Sumiala & Tikka 2009).

Keskustelu ilmentää myös näiden pelkojen sukupuolittuneisuutta: muutoksen uhkavia esittävät ennen kaikkea miehiksi identifioituvat keskustelijat, jotka myös syyttävät ”kukkahattutätejä” kansallisen puhtauden rapauttamisesta. Keskustelu on myös vahvasti rodullistavaa: juuri tässä ”pelon kohteiden suhteet määräytyvät siten, että toiset muodostuvat pelottavammiksi kuin toiset” (Ahmed 2004, 69). Said Aden (2009) on todennut, että suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa somalialaiset ja muslimit nähdään toistuvasti uhkatekijöinä. Väite saa tukea tässä artikkelissa esitetystä analyysistä, jonka perusteella voisi sanoa, että erityisesti afrikkalaiset ja somalialaiset ovat pelon järjestyksen kärjessä suomalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Oleellista on pohtia myös sitä, millaisia vaikutuksia näillä puheenvuoroilla on niiden ihmisten arjessa, joihin rasistinen puhe osuu; niihin, jotka rakentuvat pelottaviksi ja uhkaaviksi. Kun internetin keskustelut kiertävät foorumilta toiselle käyttäen avoimia referenttejä – väitteitä ja uskomuksia tulevista uhkakuvista, jota ei vielä ole – ne myös lietsovat pelkoja ja vihamielisyyttä, jolla on todellisia vaikutuksia paitsi poliittisessa ilmapiirissä, myös ihmisten jokapäiväisessä arjessa.

Viitteet

- 1 Elokuva koskevaa keskustelua käsiteltiin kursillani *Transnationaali media ja diasporiset yhteisöt* Ramona Sjöbergin, Maria Kuorilehdon ja Sarianne Kelton esitelmässä, joka inspiroi tämän artikkelin kirjoittamiseen.
- 2 Esimerkiksi fanitutkimuksen piirissä on tarkastelu faniuden affektiviasta ulottuvuutta (Grossberg 1995; Nikunen 2005). Tunteita on käsitelty myös mediatunnustusten yhteydessä (Kujansivu & Saarenmaa 2007; Sumiala-Seppänen 2001) sekä erilaisten katastrofien uutisoinnissa (Chouliaraki 2006; Moeller 1999; Höijer 2004; Pantti 2009).

Kirjallisuus

- Aden, Said (2009). Ikuisesti pakolaisina? Maahanmuuttokeskustelu Suomen somalialaisten näkökulmasta. Teoksessa: Keskinen, Suvu; Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.). *En ole rasisti mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino, 25–32.
- Ahmed, Sara (2004). *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh university Press.
- Ahmed, Sara (2000). *Strange Encounters: Embodied Others in Post-Coloniality*. London & New York: Routledge
- Berglund, Staffan & Ljuslinder, Karin (1999). *Humor som samhällsmoral. Svenskar och invandrare på den svenska TV-humorns arena*. Lund: Studentlitteratur.
- Berlant, Lauren (2009). The Intimate Public Sphere. Teoksessa: Radway Janice; Gaines, Kevin; Shank, Barry & Von Eschen, Penny (toim.). *American Studies: an anthology*. Chichester: Wiley-Blackwell, 109–118.
- Boltanski, Luc (1999). *Distant Suffering: Morality, Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cammaerts, Bart (2009). Radical pluralism and free speech in online public spaces The case of North Belgian extreme right discourses. *International Journal of Cultural Studies* 12:6, 555–575.
- Chouliaraki, Lilie (2006). *Spectatorship of Suffering*. London: Sage.
- Cooks, Leda, Castaneda, Mari & Scharrer, Erica (2002). 'There's O' Place Like Home': Searching for Community on Oprah.com. Teoksessa: Consalvo, Mia & Paasonen, Susanna (toim.) *Women and Everyday Uses of the Internet*. New York: Peter Lang, 137–161.
- Cooper, Cynthia (2004). Cyber-hate and the disinhibiting effects of Anti-gay speech on the Internet. Teoksessa: Lind, Rebecca (toim.). *Race/Gender/Media*. Boston: Pearson, 258–265.
- Cunningham, Stuart (2001). Popular media as public 'sphericules' for diasporic communities. *International Journal of Cultural Studies* 4:2, 131–147.
- Fenton, Steve (2003). *Ethnicity*. Cambridge: Polity Press.
- Gorton, Kristyn (2008). "There's No Place Like Home": Emotional Exposure, Excess and Empathy on TV. *Critical Studies in Television* 3:1, 3–15.
- Grossberg, Lawrence (1995). *Mielihyvän kytkennät*. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Stuart (1999). *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Hautakangas, Mikko (2008). YouTube – uusi media, uusi julkisuus? *Lähikuva* 21:2, 8–26.

- Horsti, Karina (2005). *Vierauden rajat: monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: TUP.
- Höijer, Birgitta (2004). The discourse of global compassion: the audience and media reporting of human suffering. *Media, Culture & Society* 26:4, 513–531.
- HübINETTE, Tobias & Tigervall, Carina (2011). "Japanese, Japanese, Japanese ..." Representations of East Asians in contemporary Swedish visual culture. Teoksessa: Eide, Elisabeth & Nikunen, Kaarina (toim.). *Media In Motion: Cultural Complexity and Migration in the Nordic Region*. Aldershot: Ashgate, 125–144.
- Keskinen, Suvi (2011). Borders of the Finnish nation. Media politics and rape. Teoksessa: Eide, Elisabeth & Nikunen, Kaarina (toim.). *Media In Motion: Cultural Complexity and Migration in the Nordic Region*. Aldershot: Ashgate, 107–124.
- Keskinen, Suvi; Rastas, Anna & Tuori, Salla (2009). Suomalainen maahanmuuttokeskustelu tienhaarassa. Teoksessa: Keskinen, Suvi; Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.). *En ole rasisti mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino, 7–24.
- Koivunen, Anu (2008). Affektin paluu? *Tiedotustutkimus* 31:3, 5–24.
- Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura (2007). *Tunnustus ja todistus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lasen, Amparo & Gomez-Cruz, Edgar (2009). Digital Photography and Picture Sharing: Redefining the Public/Private Divide. *Knowledge, Technology & Policy* 22:3, 205–215.
- Lehtonen, Mikko (2001). *Postscriptum*. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko (2004). Johdanto. Teoksessa: Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli & Ruuska, Petri (toim.). *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 9–28.
- Linke, Uli (1999). *German Bodies: Race and Representation after Hitler*. New York: Routledge.
- Lutz, Catherine & Abu-Lughod, Lila (toim.) (1990). *Language and the politics of emotion. Studies in Emotion and Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mandaville, Peter (2003). Communication and Diasporic Islam: a virtual Ummah? Teoksessa: Karim, Karim (toim.) *The Media of Diaspora*. London: Routledge, 135–147.
- Massey, Doreen (1994). *Space, Place and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Mattila, Markku (1999). *Kansamme parhaaksi: Rotuhygienia Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti*. Bibliotheca Historica 44. Helsinki: SHS.
- Mitchell William (1995). *City of Bits: Space, place and Infobahn*. Cambridge: MIT Press.
- Moeller, Susan D. (1999). *Compassion Fatigue: How the Media Sell Disease, Famine, War and Death*. London & New York: Routledge.
- Moore, Shaun (2004). The Doubling of Place: Electronic Media, Time-Space Arrangements and Social Relationships. Teoksessa: Couldry, Nick & McCarthy, Anna (toim.). *Media Space: Place, Scale and Culture in a MediaAge*. London: Routledge, 21–36.
- Morley, David (2000). *Home Territories: Media, Mobility and Identity*. London & New York: Routledge.
- Mulinari, Diane; Keskinen, Suvi; Irni, Sari & Tuori, Salla (2009). Introduction: Postcolonialism and the Nordic models of Welfare and Gender. Teoksessa: Suvi Keskinen; Tuori, Salla; Irni, Sari & Mulinari, Diane (toim.). *Complying with Colonialism: gender, race and ethnicity in the Nordic region*. Aldershot: Ashgate, 1–18.
- Nikunen, Kaarina (2005). *Faniuden aika*. Tampere: TUP.
- Nikunen, Kaarina (2007). Intermedial Practises of Fandom. *Nordicom Review* 28:2, 111–128.
- Nikunen, Kaarina (2008). Televisio ja fanius – verkon varassa? Teoksessa: Nikunen, Kaarina (toim.). *Fanikirja. Tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöstä*. Jyväskylä: Nykykulttuuri.
- Nikunen, Kaarina (2010). Online among us: Experiences of the Internet in the Everyday life. *Nordicom Review* 31:2, 75–82.
- Paasonen, Susanna (2003). Missä on liha? Kyberavaruuskuvasto ja ruumiittomuuden merkitykset. *Tiedotustutkimus* 26:3, 4–16.
- Pantti, Mervi (2009). Wave of Compassion: Nationalist Sentiments and Cosmopolitan Sensibilities in the Finnish Press Coverage of the Tsunami Disaster. Teoksessa: Kivikuru, Ullamaija & Nordin, Lars (toim.). *After Tsunami*. Göteborg: Nordicom, 171–187.
- Raittila, Pentti (2004). *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten toisina. Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Raittila, Pentti (2009). Journalismien maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismien tukemista? Teoksessa: Keskinen, Suvi; Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.). *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino, 67–76.

- Rastas, Anna (2009). Rasismien kiistäminen suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa. Teoksessa: Keskinen, Suvi; Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.). *En ole rasisti mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino, 47–66.
- Rosaldo, Michelle (1984). Towards an Anthropology of Self and Feeling. Teoksessa: Shweder, Richard & Levine, Robert A. (toim.). *Culture Theory: Essays on Mind, Self and Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press, 137–157.
- Rossi, Leena-Maija (2003). *Heterotehdas*. Helsinki: Gaudeamus.
- Silverstone, Roger (2002). *Complicity and Collusion in the Mediation of Everyday Life*. Saatavilla: http://www.infoamerica.org/documentos_pdf/silverstoneo8.pdf (Luettu 10.12.2010.)
- Simola, Anna (2008). *Tervetullut työvoimaksi. Työperäinen maahanmuutto mediassa*. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja A109/2008.
- Sontag, Susan (2003). *Regarding the Pain of Others*. London: Penguin Books.
- Sumiala, Johanna & Tikka, Minttu (2009). "Netti edellä" kuolemaan – koulusurmat kommunikatiivisena ilmiönä. *Media & Viestintä* 32:2, 5–18.
- Sumiala-Seppänen, Johanna (2001). *Nomads in the Confessional. The Dynamics of the Moral Order of Mediated Religion in the Context of (Post)Modern Television and Culture*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Turkle Sherry (1995). *Life on the Screen. Identity on the age of the Internet*. New York: Simon & Schuster.
- White, Geoffrey (1993). Emotions Inside Out: The Anthropology of Affect. Teoksessa: Lewis, Michael & Haviland-Jones, Jeanette (toim.). *Handbook of Emotions*. New York: The Guilford Press, 29–39.
- Youngs, Gillian (2009). Blogging and Globalization: the blurring of the public/private spheres. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives* 61:2, 127–138.